



## Odovědi a komentáře:

**1.** První písemná zmínka o Slezskoostravském hradu se vztahuje k 2. srpnu 1297. Toho dne se v Ostravě sešli moravští a těšínské šlechtici v čele s těšínským knížetem Měškem a olomouckým biskupem Dětrichem z Hradce, aby projednali spory, které vznikaly tím, že hraniční řeka Ostravice v důsledku častých záplav měnila své řečiště.

V roce 1590 se na hradě koná zemský sněm pánů a rytířů Těšínského knížectví, který přijímá deklaraci k zemskému zřízení těšínskému, jež mj. právě stvrzovalo užívání češtiny jako jediného úředního jazyka v knížectví. Rukopis zemského zřízení je uložen ve státním archivu v Cieszynie. Je napsán na 24 sešitých listech formátu A4, propojených červeno-bílou hedvábnou šňůrou, ukončených podpisem knížete a jeho přítisťenou pečetí.

Počáteční reakce stavů na zemské zřízení byla kladná. Později (1577-1578) se část stavů proti zákoníku postavila a ke konci života Václava III. Adama se spory přiostrřily. Po smrti knížete se jménem nezletilého Adama Václava ujala vlády v Těšínském knížectví regentka-matka Kateřina Sidonie a konflikt se vyhrotil ještě více, nyní již za účasti nejvyšších zemských úředníků Slezska i českého krále a římského císaře Rudolfa

II. Stavy shrnuly v roce 1590 své stanovisko za pomoci saského vyjednavče Abrahama Bocka do prohlášení, ve kterém požadovaly právo žalovat knížete či členy jeho rodiny před zemským soudem, podmínku nepřípustnosti svévolného postupu knížete vůči provinivšímu se šlechtici i v případě vraždy, a navrhly kompromis v případě umožnění poddaným stěžovat si na své pány na zemském soudu. Kateřina Sidonie na toto prohlášení však neodpověděla a stavy reagovaly dalším rozšířením svých požadavků.

Spor skončil 17. května 1591, kdy Rudolf II. vydal dvě česky psané stvrzovací listiny. V první potvrdil privilegium Václava III. Adama z 30. června 1572 a ve druhé vlastní zemské zřízení z roku 1573 a stavovské prohlášení z roku 1590. V roce 1592 následovalo opětovné vydání zemského zřízení (včetně obou stvrzovacích listin) tiskem.

Významnou roli v uklidnění situace sehrál uherský magnát Emerich III. Forgáč, trenčínský nadžupan, za kterého se Kateřina Sidonie po smrti knížete provdala.

To, že se sněm uskutečnil na Slezskoostravském hradě, svědčí o jeho významu. K tomuto roku byly již završeny přestavby do renesančního stylu a hrad se stává reprezentativním sídlem a střediskem politického dění na Těšínsku.

**2.** S nejstarším vyobrazením se můžeme setkat v nejstarším ostravském kostele svatého Václava. Malba je datována k roku 1555, ale oděv a zbroj jízdního vojska na malbě má blíže k 15. století. V roce 1508 prodal Václav Hřivnáč z Heraldic panství s Polskou Ostravou, Petřvaldem, Radvanicemi, Bartovicemi, Hrušovem (nebo jeho části), Kunčicemi, Kunčičkami, Michálkovicemi a Muglinovem Janu Sedlnickému z Choltic za 5330 zlatých uherských. Ve 30. a 40. letech 16. století pak dal Jan Sedlnický přestavět zdejší hrad, který již ztratil svůj původní vojenský význam, na renesanční zámek. Vzniklo tak reprezentativní sídlo se zdobenými interiéry, na jejichž výmalbě se podílel i malíř Bernart ze Slezské Ostravy.

Přestavbu připomínají kamenné prvky s erby Sedlnických, nyní umístěné v Ostravském muzeu.

**3.** Smírčí kříž je kamenný kříž postavený nejčastěji na místě, kde se stal hrdelní zločin nebo neštěstí. Ve středověku bylo možno při trestání provinilců uplatnit systém tzv. smírčího práva, kdy byl provinilci uložen nějaký úkol, kterým odčinil svůj zločin. Takovým úkolem kromě vyrovnání s postiženou rodinou mohlo být i vytesání a vztyčení kamenného kříže na místě, kde byl zločin spáchán.





## Zemské zřízení Těšínského knížectví

Soudnictví ve středověku vycházelo z křesťanského kanonického práva, založeného na hodnotách duchovních, svědomí a rozumu. Život na naší zemi nám daroval Bůh. A lidský život byl chápán jako nejvyšší hodnota. Pro spásu lidí, jejich vykoupení od hříchu Ježíš Kristus zemřel na kříži. Vraždou, usmrcením člověka pohrdl jedinec Kristovou výkupnou obětí a darem stvoření. Toto jednání si vůči živoucímu Bohu žádalo usmíření – potvrdit, že si křesťané váží Vykupitelova kříže. A tak vedle odškodnění pozůstalých byli pachatelé zločinu odsuzováni ke stavbě smírčích křížů.

Czerwenka se na místo msty za smrt svého syna dohodl na usmíření s vrahy. Pravděpodobně se mohlo jednat o nešťastnou náhodu.

**4.** Text smírčího kříže je napsán staročesky a nachází se v Polsku (obec Pruchna, křížení cesty Katowickiej a Kilisztwo). Je

dobře viditelný přímo z cesty. Byl obnovený v roce 2009. Text smírčího kříže je rovněž dobře čitelný a zní následovně: „*IHS Letha 1645 dnia 25. Fe. P. Jana Czerwenki obywatela mesta Tiessyna, Matis geho vlastni syn od lechkomyslnich to waryyssuw swich zamordowan gest na tomto mistie gehozto dussi P. B. racz milostiw byti AMEN*“.

Jan Czerwenka, jak víme z textu smírčího kříže, bydlel v Těšíně a byl řemenářem (rejmař) a sedlářem. S ohledem na to, že kuň představoval prakticky jediný rychlejší dopravní prostředek (navíc nepostradatelný bojový a tažný prostředek), byla po práci sedláře vždy značná poptávka. Sedlář musel být zkušený řemeslník i při práci se dřevem (kostry sedel) a kovem (ozdobné garnitury, přezky) nebo musel s takovými řemeslníky úzce spolupracovat.

V Cieszynie dodnes stojí jeho dům. Jedná se o dům na nároží Starego Targu s katastrálním číslem 172. Číslo domu je 7. Dům je

vystaven před rokem 1911 na místě staršího objektu. Vlastníkem domu byl Emanuel Czerwenka, který měl řemenářskou a sedlářskou dílnu. Dům byl restaurován v roce 2011. Tzn. že se v případě smírčího kříže v Pruchné nejednalo o jediného syna.

